Життя йому частенько було не до вподоби. Бомбарові, Сімону! Мав він зроду надзвичайний нахил до байдикування, а перебороти в собі оту ваду не було в нього ніякої охоти. Кожне зусилля, розумове чи фізичне, кожен рух задля якоїсь потреби виснажував його — так йому здавалося — до краю. Тільки, було, почує про якусь поважну справу, зараз перестає слухати, бо розумом був нездатний ні до роботи, ні навіть до турботи.

Батько його торгував у Кані новомодними виробами, а він аж до двадцяти п’яти літ, як казали в родині, тільки "бомби стріляв". А що Сімонові батьки частіше бідували, ніж розкошували, то йому завжди бракувало грошей.

З себе високий, опасистий, гарний на вроду, з баками за нормандським звичаєм, з свіжим обличчям, синьоокий, хоч і дурний, та веселий завжди, з помітним уже черевцем, красувався він, мов той провінціал у свято, в таких убраннях, що аж очі в себе вбирали. Галасував, реготав, вимахував руками при нагоді й без нагоди, вихвалявся веселою своєю вдачею — впевнено, наче комівояжер. Він вважав, що життя тільки для того й створене, щоб бавитися та жартувати, а коли доводилось йому приборкувати бурхливі свої веселощі,— тільки очима лупав, немов спросоння, не спромагаючись навіть на журбу.

Бідкаючись повсякчас за грішми, Бомбар мав звичку приказувати:

> —г За десять тисяч ренти я ладен би хоч катом стати.

Ця його приказка навіть вславилася поміж його знайомими.

Щороку виїжджав він на два тижні до Трувіля. Звав він це "відбувати свій сезон".

Оселявся у своїх кузенів, що поступалися задля нього однією кімнатою, і, раз прибувши, аж до від’їзду щодня виходив на дощаний місток, на розлоге піскувате узбережжя й походжав собі там.

Виступав упевненим кроком, заклавши руки в кишені або за спину, в багатому вбранні, ясній жилетці, яскравій краватці, надівши капелюх набакир, з дешевенькою сигарою в зубах.

Ходив, зачіпаючи гарно вдягнених жінок, нахабно мі-рячи очима чоловіків, готовий завпеди зняти бучу і шукав… шукав… бо шукав-таки.

Шукав жінки, надіючись на свою показну постать, на зріст.

"Хай йому чорт! Знайду ж я нарешті поміж тими, що сюди приїздять, таку, якої мені треба!"

І він нюшкував, мов мисливський пес, мов нормандець, нюшкував, певний, що, раз тільки глянувши, впізнає ту, яка його озолотить.

Сталося те в понеділок зранку, що Бомбар муркнув сам до себе:

— От-то-то-то!

Була чудова погожа днина, пишався золотом та блакиттю липень, спека немов дощем з неба спадала. Розлогий берег вкрили люди, наче квітки в квітнику* цвіли розмаїтими барвами жіночі вбрання. Рибальські човни з темними вітрилами, стоячи майже нерухомо на блакитній воді, відбивалися в ній, купали, здавалося, свої щогли в прозорій глибині і ніби спали під гарячим сонцем десятої години. Стояли, як скам’янілі, проти дерев’яної гатки, ті при самому березі, ті далі трохи, інші зовсім далеко, розімлівши на гарячому сонці, лінуючись навіть ворухнутись, вилинути у вільне море чи повернути до пристані. А там, ген-ген ледве мріє оповитий густим туманом Гавр; над берегом, високо вгорі, ясніють дві білі цятки — то маяки Сент-Адрес.

Сказав собі Бомбар: "От-то-то-то!" — зустрівшись із нею третій вже раз та відчувши на собі її погляд, погляд жінки зрілого віку, досвідченої, сміливої, жінки, готової до послуг.

Він помітив її ще напередодні, бо вона теж, як видно, за кимсь уганяла. То була англійка, досить висока на зріст, кощувата трохи. Мандрівне життя, різні пригоди зробили з неї особу завзяту, що скоріше скидалася на чоловіка, а не на жінку. Непогана врешті, в простій, темній сукні, але в дивацькому капелюшку, які носять звичайно всі англійки, ступала вона твердо, дрібно. Очі в неї були досить

гарні, тільки червонуваті вилиці випиналися далеко, трохи задовгі зуби були завжди вискалені.

Дійшовши до пристані, Бомбар повернув назад — чи не зустріне її знову? Таки зустрів і скинув на неї палким оком. Той погляд казав: "Ось я, беріть мене!"

Та як до неї заговорити?

П’ятий раз повернув назад і от, наблизившись до нього, вона пустила з рук парасольку.

Він кинувся, вхопив, подав.

— Будь ласка, пані!

Вона на те:

— О, ви туше тшемний!

Вони ззирнулися. Він більше не здобувся на слово. Вона почервоніла.

Тоді, набравшись одваги, Бомбар вимовив:

— А гарна сьогодні погода!

Вона промимрила:

— Так! Розкішна!

Ще постояли одне проти одного ні в сих ні в тих — розходитись і не думали.

Аж вона нарешті:

— Ви довго в цей край?

Він одказав, осміхнувшись:

— Так, так! Житиму тут, доки схочу.

Потім додав раптом:

— Може б, ми пройшлися по гатці? Там такої днини дуже гарно.

Вона відказала, здаючись на просьбу:

— Я погожа.

І пішли поруч: вона ступала рівно, твердо, а він, розхитуючись, мов індик, що витанцьовує перед індичкою.

Через три місяці значні купці з міста Кан одержали якось зранку по великій білій листівці.

Стояло там:

"Пан Проспер Бомбар та пані Бомбар мають за честь сповістити Вас, що їхній син, Сімон Бомбар, візьме шлюб із пані Кет Робертсон, вдовою".

А з другого боку:

"Пані Кет Робертсон, вдова, має за честь сповістити Вас, що візьме шлюб з паном Сімоном Бомбаром".

Оселилися вони в Парижі.

Доходи в Бомбарової дружини становили п’ятнадцять тисяч франків певної ренти щороку. Сімон хотів мати по чотириста франків щомісяця на власні потреби. Мусив

довести, що палке його кохання варте такої жертви. Довів без труднощів і одержав те, чого бажав.

Зразу все йшло гаразд. Молода пані Бомбар не така-то була й молода; правду кажучи, всяке з нею бувало, отже, підтопталася трохи. Одначе, коли їй чого хотілося, так уміла повернути справу, що відмовитись не можна було ніяк.

Вона казала поважно, владно, з англійською вимовою:

— О Сімоне, будемо лежати.

І Сімон слухняно простував до ліжка, мов той пес, коли гукнуть на нього: "А до буди!"

Знала, як домогтися свого в усьому, вдень чи вночі, проти того годі було опинатися. А не сердилася, не заводила сварки, не гримала ніколи;

подивитись, то хоч би тобі коли роздратувалась, образилась, щоб зачепило її за живе. Знала, як сказати, та й годі. І говорила, коли того їй було треба, так говорила, що кожен мусив коритися мовчки. Кілька разів був Сімон завагавсь, одначе, скорявся рад не рад перед чудною тією жінкою, перед її наказами, короткими та рішучими.

Проте жінчині поцілунки здавалися йому надто одноманітними, безбарвними, і він, маючи в кишені,4 з чого можна підшукати собі щось добірніше, розважався скільки хотів.

Берігся тільки надзвичайно.

Пані Бомбар те спостерегла — по чому, не міг він ніяк доміркуватись — і сповістила якось увечері, що найняла дім у Монті, де вони житимуть надалі.

Скрутні часи настали для Бомбара. Пробував розважатися в різний спосіб, але не міг він забути про щасливі свої перемоги над жіночою статтю, що так припала йому до серця.

Почав Бомбар ловити рибу вудкою. Напав на такі місця, що їх люблять пічкурі, де бувають коропи, плітки, де саме жирують звичайно лящі, знав, на що береться яка риба.

Але, дивлячись на поплавець, що тремтів на плинучій воді, думками літав десь далеко.

Заприятелював із завідувачем канцелярії в супрефекту-рі та з капітаном жандармерії. Грав з ними у віст вечорами в "Комерційній кав’ярні"," а журливий його погляд, блукаючи по жировій чи бубновій дамі, роздягав їх до голого тіла, хоч загадкові ті постаті, не маючи ніг, з двома головами натомість, сплутували зовсім його думки, затьмарюючи привабні картини, які поставали в його уяві.

Нарешті Бомбар надумався, що зробити, хитро, по-нор-мандському надумався. Переконав жінку найняти служницю, таку, як йому було треба. Ні, не вродливу яку дівчину, кокетку, чепуруху, а так, здорову, червону на виду, крижасту, щоб нічого такого жінка не могла подумати. Заздалегідь домовився з тією служницею щодо своїх намірів.

Нараяв їм її директор тамтешньої митниці, Бомбарів приятель, услужний та прислужний, що за неї ручався всіляко. І пані Бомбар, повіривши, погодилася взяти той коштовний скарб.

Бомбар був щасливий, хоч раював з осторогою, з острахом, переборюючи величезні труднощі.

Від жінки, що не спускала його з ока, він міг вирватися на коротку тільки хвилину, то сяк то так улаштовувався, не маючи супокою.

Мізкував, як би придумати хитру якусь версію, так би мовити стратегічний маневр, і вигадав нарешті таку річ, що вдалася йому якнайкраще.

Пані Бомбар знічев’я рано лягала спати, а Бомбар грав вечорами у віст у "Комерційній кав’ярні" і вертався щодня додому якраз о пів на десяту. І владнав справу так, щоб Вікторіна чекала його в коридорі, на сходах, без світла.

Мав тоді п’ять вільних хвилин, не більше, оскільки боявся якоїсь несподіванки. Та зрештою п’яти хвилин час од часу було для палкої вдачі цілком досить. Опісля тицяв служниці в руку лущор, бо не скупився на розкоші, а вона швиденько бігла на горище в свою кімнату.

І Бомбар сміявся, тріумфуючи на самоті, промовляв уголос, мов той цирульник царя Мідаса, сидячи в очереті та закидаючи на верховодку:

— Пошив у дурні, моя пані?

І тією радістю, що він зумів пошити в дурні пані Бомбар, він справді надолужував те, чого не вдавалося спізнати, чого бракувало в пестощах, куплених на гроші.

Якось увечері Бомбар зустрівся, як завжди, на сходах з Вікторіною, але цього разу вона здалася йому якоюсь жвавішою, палкішою, ніж звичайно, і він пробув хвилин десять у коридорі на побаченні. Коли ж зайшов у спальню, то не застав там пані Бомбар. Його немов мороз узяв з-за плечей. Упав на стілець, і аж млосно йому стало.

З’явилася дружина з свічкою в руці.

Бомбар запитав її, тремтячи:

— Ти виходила кудись?

Вона спокійно відповіла:

— Була на кухні, напилася води.

Він заходився коло неї, силкуючись у такий спосіб заспокоїти її, коли, може, що подумала. Але вона, здавалося, була спокійна, щаслива, вірила йому, Бомбар і собі заспокоївся.

Вставши вранці, пішли до їдальні снідати. Вікторіна принесла котлети.

Коли вона поставила їх на стіл, пані Бомбар подала їй луїдор, який делікатно тримала двома пальцями, і промовила, як завжди, спокійно, поважно:

— Маєте, серце, двадцять франків. Ви їх позбулися вчора ввечері через мене. Повертаю їх вам назад.

Здивована дівчина взяла гроші, отетеріло поглядаючи на них, а в Бомбара очі з переляку все більшали та більшали.